

VIII. Wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers (B.S. van 29.08.2005, p. 37.309) - Gevolgen voor de uitkeringsverzekering voor de werknemers en de zelfstandigen

In het Belgisch Staatsblad van 29 augustus 2005 is de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van de vrijwilligers gepubliceerd.

Deze wet is in werking getreden op 1 augustus 2006 (cf. art. 2 van de wet van 07.03.2006 tot wijziging van de wet van 03.07.2005 betreffende de rechten van vrijwilligers en van de wet van 27.12.2005 houdende diverse bepalingen, gepubliceerd in het B.S. van 13.04.2006).

Deze wet werd inmiddels meermaals gewijzigd, het laatst via de wet van 1 maart 2019 tot wijziging van de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers en van andere wettelijke bepalingen inzake vrijwilligerswerk (gepubliceerd in het B.S. van 11.04.2019).

Deze omzendbrief heeft tot doel om enkele aspecten van het reglementaire kader dat het vrijwilligerswerk regelt, evenals de eventuele mogelijkheden voor een werknemer en een zelfstandige om een dergelijke activiteit tijdens een periode van arbeidsongeschiktheid te verrichten, toe te lichten.

I. Algemene bepalingen

1.1. Wet betreffende de rechten van vrijwilligers – Definities

Artikel 3 van de wet van 3 juli 2005 definieert wat moet worden verstaan onder:

- **vrijwilligerswerk:** het gaat om elke activiteit die onbezoldigd en onverplicht wordt verricht door een natuurlijk persoon (met inbegrip van de persoon belast met een mandaat of die lid is van een bestuursorgaan van een organisatie) voor een persoon of personen, andere dan degene die de activiteit verricht, of een groep of organisatie of de samenleving als geheel en die ingericht wordt door een organisatie (buiten het kader van familie- of privéverband).
De activiteit wordt tot slot niet verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst, een dienstencontract of een aanstelling als statutair personeelslid.
- **organisatie:** elke feitelijke vereniging of private of publieke rechtspersoon zonder winstoogmerk die werkt met vrijwilligers, waarbij onder feitelijke vereniging wordt verstaan elke vereniging zonder rechtspersoonlijkheid van twee of meer personen die in onderling overleg een activiteit organiseren met het oog op de verwezenlijking van een onbaatzuchtige doelstelling, met uitsluiting van enige winstverdeling onder haar leden en bestuurders, en die een rechtstreekse controle uitoefenen op de werking van de vereniging.

1.2. Informatieplicht

Artikel 4 van de wet van 3 juli 2005 legt de organisatie de verplichting op om de vrijwilliger bij de aanvang van de activiteit te informeren omtrent 5 elementen:

- a) de onbaatzuchtige doelstelling en het juridische statuut van de organisatie; indien het gaat om een feitelijke vereniging, de identiteit van de verantwoordelijke(n) van de vereniging;
- b) het verzekeringscontract dat de organisatie gesloten heeft voor vrijwilligerswerk; indien het gaat om een organisatie die niet burgerlijk aansprakelijk is als bedoeld in artikel 5 van de wet van 3 juli 2005 voor de schade die een vrijwilliger veroorzaakt, de toepasselijke aansprakelijkheidsregeling voor schade die de vrijwilliger veroorzaakt, en de eventuele dekking van deze aansprakelijkheid door middel van een verzekeringscontract;
- c) de residuaire verzekeringsaspecten die niet onder punt b) vallen;
- d) de eventuele storting van een kostenvergoeding voor het vrijwilligerswerk en, in voorkomend geval, de aard van deze kostenvergoeding en de gevallen waarin ze wordt gestort;
- e) het feit dat de vrijwilliger is gehouden tot een discretieplicht en, indien dit van toepassing is, tot het beroepsgeheim bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek, en rekening houdend met de wettelijke rechtvaardigingsgronden met betrekking tot het beroepsgeheim.

1.3. Kostenvergoedingen voor vrijwilligerswerk

Artikel 10 van de wet van 3 juli 2005 bepaalt dat het onbezoldigd karakter van het vrijwilligerswerk niet belet dat de door de vrijwilliger voor de organisatie **gemaakte kosten vergoed worden door de organisatie**.

De realiteit en de omvang van de kosten moeten niet bewezen worden voor zover het totaal van de ontvangen vergoeding niet meer bedraagt dan de hierna vermelde bedragen:

- 24,79 EUR per dag, wat overeenstemt met een bedrag van 34,71 EUR vanaf 1 januari 2019
- 991,57 EUR per jaar, wat overeenstemt met een bedrag van 1.388,40 EUR vanaf 1 januari 2019.

Deze bedragen zijn gekoppeld aan de spilindex 103,14 (basis 1996 = 100) en variëren zoals bepaald bij de wet van 2 augustus 1971 houdende inrichting van een stelsel waarbij de wedden, lonen, pensioenen, toelagen en tegemoetkomingen ten laste van de openbare schatkist, sommige sociale uitkeringen, de bezoldigingsgrenzen waarmee rekening dient gehouden bij de berekening van sommige bijdragen van de sociale zekerheid der arbeiders, alsmede de verplichtingen op sociaal gebied opgelegd aan de zelfstandigen, aan het indexcijfer van de consumptieprijsen worden gekoppeld (er is dus een koppeling van deze bedragen aan de schommelingen van de gezondheidsindex).

Wanneer het totale bedrag van de door de vrijwilliger van een of meerdere organisaties ontvangen terugbetalingen **meer bedraagt dan deze drempelbedragen**, kunnen deze enkel worden beschouwd als een kostenvergoeding van door de vrijwilliger voor de organisatie(s) gemaakte kosten **indien de realiteit en het bedrag van deze kosten kunnen aangetoond worden** aan de hand van bewijskrachtige documenten.

Het bedrag van de kosten mag niet hoger zijn dan de bedragen vastgesteld overeenkomstig het koninklijk besluit van 13 juli 2017 tot vaststelling van de toelagen en vergoedingen van de personeelsleden van het federaal openbaar ambt.

Indien één van de voormelde drempelbedragen wordt overschreden en het bewijs van deze kosten niet geleverd kan worden, kan de activiteit niet als vrijwilligerswerk beschouwd worden.

De forfaitaire en reële kostenvergoedingen mogen in hoofde van de vrijwilliger niet gecombineerd worden.

! **Uitzondering:** een combinatie van de forfaitaire kostenvergoeding met de terugbetaling van de reële verplaatsingskosten is echter mogelijk voor maximaal 2.000 kilometer per jaar per vrijwilliger. Het totaal uitgekeerd jaarlijks bedrag ter vergoeding van het gebruik van openbaar vervoer, het eigen voertuig of de fiets mag maximaal 2.000 maal de kilometervergoeding bedoeld in artikel 74 van het koninklijk besluit van 13 juli 2017 tot vaststelling van de toelagen en vergoedingen van de personeelsleden van het federaal openbaar ambt bedragen.

Deze limiet van 2.000 kilometer geldt niet indien de activiteiten het regelmatig vervoeren van personen betreffen.

Wanneer meerdere activiteiten worden uitgevoerd, mag de limiet van 2.000 km enkel worden overschreden voor de gereden kilometers in het kader van de activiteit van het regelmatig vervoeren van personen.

Wat het gebruik van het eigen voertuig betreft, worden deze reële verplaatsingskosten vastgesteld overeenkomstig artikel 74 van hetzelfde koninklijk besluit van 13 juli 2017. De reële vervoerskosten voor het gebruik van de fiets worden vastgesteld overeenkomstig artikel 76 van hetzelfde koninklijk besluit van 13 juli 2017.

De geschenken, zoals bepaald in artikel 19, §2, 14°, van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, worden niet in aanmerking genomen voor het bepalen van de forfaitaire en de reële kostenvergoedingen voor de vrijwilligers. Het gaat bijvoorbeeld om de volgende geschenken:

- a) de geschenken in natura, in speciën of in de vorm van betaalbons, geschenkcheques genaamd, als ze een totaal bedrag van 40 EUR per jaar per vrijwilliger en 40 EUR per jaar voor elk kind ten laste van deze vrijwilliger niet overschrijden en toegekend worden naar aanleiding van het Sinterklaasfeest, Kerstmis of Nieuwjaar;
- b) de geschenken in speciën of in de vorm van geschenkcheques die aan de vrijwilliger worden overhandigd wanneer hij een eervolle onderscheiding ontvangt als ze een totaal bedrag van 120 EUR per jaar per vrijwilliger niet overschrijden;
- c) de geschenken in natura, in speciën of in de vorm van betaalbons die aan een vrijwilliger worden overhandigd ter gelegenheid van zijn huwelijk of van het afleggen van een verklaring van wettelijke samenwoning, voor zover het toegekend bedrag geen 245 EUR per vrijwilliger overschrijdt.

De door de vrijwilliger ontvangen kostenvergoedingen zijn noch vatbaar voor overdracht noch voor beslag (art. 1410, §2, 1ste lid, 12° Ger. W.).

De vrijwilliger kan zelf afstand doen van de onvatbaarheid voor beslag en van de onoverdraagbaarheid van de kostenvergoedingen (art. 1410, §2, 2de lid, Ger. W.).

II. Gevolgen voor de uitkeringsverzekering voor werknemers en de uitkeringsverzekering voor zelfstandigen

Artikel 15 van de wet van 3 juli 2005 voegt tussen het eerste en het tweede lid van artikel 100, §1 van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 een lid in dat luidt als volgt:

“Vrijwilligerswerk in de zin van de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers wordt niet beschouwd als werkzaamheid, voor zover de adviserende [arts] vaststelt dat deze activiteiten verenigbaar zijn met de algemene gezondheidstoestand van de betrokkene.”

Artikel 1 van het koninklijk besluit van 29 juni 2007 tot wijziging, wat het begrip arbeidsongeschiktheid betreft, van het koninklijk besluit van 20 juli 1971 houdende instelling van een uitkeringsverzekering en een moederschapsverzekering ten voordele van de zelfstandigen en de meewerkende echtgenoten voegt tussen het eerste en het tweede lid van artikel 19 van het voormelde koninklijk besluit van 20 juli 1971 een lid in dat luidt als volgt:

“Vrijwilligerswerk in de zin van de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers wordt niet beschouwd als een beroepsbezigheid, voor zover de adviserend [arts] vaststelt dat deze activiteiten verenigbaar zijn met de algemene gezondheidstoestand van de betrokkene.”

2.1. Notie “werkzaamheid” / “beroepsbezigheid”

Wanneer de activiteit in het kader van het vrijwilligerswerk beantwoordt aan de criteria van de wet van 3 juli 2005 en de adviserend arts vaststelt dat deze activiteit verenigbaar is met de algemene gezondheidstoestand van de betrokkene, wordt de activiteit niet beschouwd als een “werkzaamheid” in de zin van artikel 100, §1, eerste lid, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 of een “beroepsbezigheid” in de zin van artikel 19, eerste lid, van het koninklijk besluit van 20 juli 1971.

De andere criteria inzake de erkenning van de arbeidsongeschiktheid (zoals bv., voor een werknemer, de vermindering van het verdienvermogen tot een derde of minder dan een derde ingevolge de intrede of verergering van letsels of functionele stoornissen; de stopzetting van elke andere werkzaamheid tenzij via de toelating van de adviserend arts) blijven verder van toepassing.

Een loontrekkende gerechtigde die vrijwilligerswerk uitoefent (verenigbaar met zijn algemene gezondheidstoestand), maar wiens verdienvermogen niet meer voldoende verminderd is, zou derhalve arbeidsgeschikt moeten worden beschouwd.

2.2. Vaststellingen in verband met de verenigbaarheid van een activiteit in het kader van het vrijwilligerswerk met de algemene gezondheidstoestand van de vrijwilliger

De adviserend arts stelt vast of het vrijwilligerswerk verenigbaar is (of niet) met de algemene gezondheidstoestand van de betrokkene.

Hoewel dit begrip niet precies omschreven wordt, zou men hieronder kunnen verstaan dat de activiteit niet uitgeoefend mag worden wanneer zij een gevaar kan inhouden voor de algemene gezondheidstoestand van de betrokkene.

2.2.1. WANNEER DIENT DE VERENIGBAARHEID BEOORDEELD TE WORDEN?

Er is niet bepaald dat deze vaststelling door de adviserend arts moet gebeuren vóór de aanvang van de uitoefening van de activiteit als vrijwilliger. De betrokkene zou deze activiteit dus kunnen uitoefenen waarna de adviserend arts zich later nog zou kunnen uitspreken over de al dan niet verenigbaarheid met de algemene gezondheidstoestand van de betrokkene.

Met het oog op de rechtszekerheid is het niettemin aangewezen dat de betrokkene de adviserend arts verzoekt dat hij zich uitspreekt over de verenigbaarheid *alvorens* hij de activiteit in het kader van het vrijwilligerswerk effectief uitoefent (en dit om te vermijden dat de uitoefening van het vrijwilligerswerk eventueel zou worden gekwalificeerd als een niet toegelaten activiteit¹ omdat dit vrijwilligerswerk uiteindelijk niet verenigbaar zou zijn met de algemene gezondheidstoestand van de verzekerde).

1. Cf. art. 101 van de gecoördineerde wet van 14.07.1994 (stelsel van de werknemers) en art. 23ter van het K.B. van 20.07.1971 (stelsel van de zelfstandigen).

Met het oog hierop wordt een specifiek aangifteformulier voorzien (dat *als bijlage* bij deze omzendbrief² is gevoegd) waarin de verzekerde een aantal gegevens betreffende zijn activiteit als vrijwilliger dient mee te delen (bijvoorbeeld de naam van de organisatie of de naam van de verantwoordelijke van de feitelijke vereniging, adres, aard van de activiteit, het “werkvolume”, ...).

De gerechtigde dient tevens een wijziging van die gegevens (bijvoorbeeld een andere activiteit, een ander werkvolume) mee te delen aan zijn ziekenfonds. Ook een stopzetting dient te worden meegedeeld.

De betrokkene dient deze verklaring niet jaarlijks in te vullen, maar enkel als de adviserend arts een beslissing neemt over de al dan niet verenigbaarheid van de vrijwilligersactiviteit met de algemene gezondheidstoestand van de betrokkene.

Deze nota moet worden bewaard in het medisch en administratief dossier van de betrokkene in de zetel van het ziekenfonds.

2.2.2. MOGELIJKE BESLISSINGEN VAN DE ADVISEREND ARTS NA DE ONTVANGST VAN HET SPECIFIEKE AANGIFTEFORMULIER

A. De adviserend arts kan, in functie van de aard van de activiteit en de algemene gezondheidstoestand van de betrokkene, vaststellen dat het vrijwilligerswerk *verenigbaar is met zijn algemene gezondheidstoestand*. Hiertoe kan de adviserend arts de betrokkene oproepen voor een geneeskundig onderzoek, tenzij de elementen aanwezig in het medisch dossier afdoende zijn, of een onderzoek op een latere datum verantwoorden (cf. naar analogie art. 16, 2de lid, van de verordening op de uitkeringen van 16.04.1997 (stelsel van de werknemers) of art. 23bis, 3de lid, van het K.B. van 20.07.1971 (stelsel van de zelfstandigen)).

De positieve beslissing van de adviserend arts geldt voor een bepaalde duur of zolang hij geen nieuwe beslissing neemt.

B. Indien de adviserend arts vaststelt dat de activiteit die de betrokkene wenst aan te vangen of reeds heeft aangevangen *niet verenigbaar is met zijn algemene gezondheidstoestand*, dient de activiteit te worden beschouwd als een “werkzaamheid” in de zin van artikel 100, §1, eerste lid, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 of een “beroepsbezigheid” in de zin van artikel 19, eerste lid, van het koninklijk besluit van 20 juli 1971.

B.1. Gevolgen in het kader van het stelsel van de werknemers als de betrokkene het vrijwilligerswerk al heeft aangevangen:

In voorkomend geval kan de betrokkene onder bepaalde voorwaarden het genot van de uitkeringen behouden **voor de periode die voorafgaat** aan de ingangsdatum van de beslissing over de niet verenigbaarheid:

- indien de betrokkene de adviserend arts heeft verzocht dat hij zich uitspreekt over de verenigbaarheid alvorens de voornoemde activiteit te hervatten, maar hij heeft niet gewacht op zijn beslissing om de effectieve uitoefening van deze activiteit te hervatten, kan de gerechtigde in deze situatie voor de periode die voorafgaat aan de ingangsdatum van de negatieve beslissing van de adviserend arts het genot van zijn uitkeringen behouden – toepassing van artikel 230, §2ter, eerste lid, van het koninklijk besluit van 3 juli 1996 **per analogie**

- o indien de betrokkene de adviserend arts heeft verzocht dat hij zich uitspreekt over de verenigbaarheid, **uiterlijk** de 14de dag te rekenen vanaf de hervatting van voornoemde activiteit, kan de gerechtigde in deze situatie voor de periode die voorafgaat aan de ingangsdatum van de negatieve beslissing van de adviserend arts, het genot van zijn uitkeringen behouden, *met een vermindering van 10 % (vanaf de werkhervatting tot en met de dag van de verzending van het formulier of de overhandiging van dit formulier aan het ziekenfonds)* – toepassing van artikel 230, §2ter, eerste lid, van het koninklijk besluit van 3 juli 1996 **per analogie**.
- o indien de betrokkene de activiteit al heeft uitgeoefend alvorens om de beslissing van de adviserend arts over de verenigbaarheid te verzoeken en dit gedurende meer dan 14 dagen te rekenen vanaf de hervatting van de voormelde activiteit, geldt de procedure van toepassing in het kader van artikel 101 van de voormelde gecoördineerde wet bij een niet toegelaten activiteit die zal moeten worden toegepast vanaf de eerste dag van de werkhervatting tot en met de datum waarop de beslissing van de adviserend arts uitwerking heeft – toepassing van artikel 230, §2ter, tweede lid, van het koninklijk besluit van 3 juli 1996 **per analogie**.

Deze procedure is ook van toepassing als de betrokkene de toegelaten drempelbedragen van de kostenvergoeding overschrijdt (zonder rechtvaardiging van de kosten) **zonder** om de toelating van de adviserend arts te hebben verzocht. In deze situatie gaat het dus niet langer om vrijwilligerswerk, maar om een activiteit waarvoor de toelating van de adviserend arts steeds noodzakelijk is.

De voormelde principes zijn echter niet van toepassing als de betrokkene het vrijwilligerswerk dat niet verenigbaar is met zijn algemene gezondheidstoestand, heeft verricht vanaf de eerste dag van zijn arbeidsongeschiktheid (in deze situatie is de erkenning van de arbeidsongeschiktheid niet mogelijk – afwezigheid van de stopzetting van elke werkzaamheid op de begindatum van de arbeidsongeschiktheid).

B.2. Gevolgen in het kader van het stelsel van de zelfstandigen als de betrokkene het vrijwilligerswerk al heeft aangevangen:

De situatie van de betrokkene moet het voorwerp vormen van de procedure die van toepassing is in het kader van artikel 23ter van het koninklijk besluit van 20 juli 1971 in geval van een niet toegelaten activiteit.

Deze procedure is ook van toepassing als de betrokkene de toegelaten drempelbedragen van de kostenvergoedingen overschrijdt (zonder rechtvaardiging van de kosten). In deze situatie gaat het dus niet langer om vrijwilligerswerk, maar om een activiteit waarvoor de voorafgaande toelating van de adviserend arts steeds noodzakelijk is.

Het voormelde artikel 23ter is echter niet van toepassing als de betrokkene het vrijwilligerswerk dat niet verenigbaar is met zijn algemene gezondheidstoestand, heeft verricht vanaf de eerste dag van zijn arbeidsongeschiktheid (in deze situatie is de erkenning van de arbeidsongeschiktheid niet mogelijk – afwezigheid van de stopzetting van alle activiteiten op de begindatum van de arbeidsongeschiktheid).

2.3. Cumulatie van arbeidsongeschiktheidsuitkeringen met kostenvergoedingen voor vrijwilligerswerk

Als de adviserend arts vaststelt dat het vrijwilligerswerk verenigbaar is met de algemene gezondheidstoestand van de betrokkene, moet de activiteit niet als een “werkzaamheid” in de zin van artikel 100, §1, eerste lid, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 of een “beroepsbezigheid” in de zin van artikel 19, eerste lid, van het koninklijk besluit van 20 juli 1971 worden beschouwd.

De cumulatie van de kostenvergoedingen ontvangen in het kader van het vrijwilligerswerk met de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen is toegelaten (geen cumulatieverbod, onder voorbehoud van het bewijzen van het reële bedrag van de kostenvergoedingen als zij de drempelbedragen vermeld in punt 1.3. overschrijden).

2.4. Bijzondere situatie: uitoefenen van een activiteit in het kader van een plaatselijke ruildienst (LETS of SEL)

Voor wat de uitoefening van een activiteit in het kader van een plaatselijke ruildienst (LETS of SEL) tijdens de periode van arbeidsongeschiktheid betreft (cf. de Omz. V.I. nr. 2017/199 249/27³ van 27.06.2017 voor een begripsomschrijving van een plaatselijke ruildienst), aanvaardt de Dienst dat de procedure zoals bepaald voor vrijwilligerswerk dat valt onder de wet van 3 juli 2005 dient te worden toegepast.

De gerechtigde dient dus het specifieke aangifteformulier (als *bijlage*⁴ bij deze omzendbrief gevoegd) in te vullen.

Bij de beschrijving van de activiteit dient de betrokkene duidelijk aan te geven dat het om een LETS- of SEL-activiteit gaat.

III. Inwerkingtreding

Deze omzendbrief treedt in werking op **21 april 2019**, meer bepaald 10 dagen na de publicatie van de wet van 1 maart 2019 tot wijziging van de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers en van andere wettelijke bepalingen inzake vrijwilligerswerk in het Belgisch Staatsblad van 11 april 2019.

De omzendbrief V.I. nr. 2007/46 - 47ter/1⁵ van 9 februari 2007 wordt opgeheven.

Omzendbrief V.I. nr. 2019/133 – 47ter/2 van 16 april 2019.

3. Gepubliceerd in de I.B. nr. 2017/3.

4. Hier niet gepubliceerd.

5. Gepubliceerd in het I.B. nr. 2007/01.